

Звіт проведення публічного діалогу з проблематики

«Ринок мобільних платежів»

Зміст

1. Вступ

1.1. Зелена книга «Ринок мобільних платежів»

1.2. Можливі шляхи вирішення проблемних питань

2. Аналіз наданих відповідей/зауважень/пропозицій

3. Подальші кроки

1. Вступ

Мобільність і повсюдна доступність фінансових послуг стає нормою в сучасних розвинених країнах. В Україні забезпеченість населення банківськими послугами значно нижча, ніж у західних країнах, включаючи найближчих сусідів. Завдяки ж широкій розповсюженості мобільного зв'язку саме мобільні платежі можуть стати флагманами у розвитку небанківських фінансових послуг. Однак на сьогодні цей процес гальмується рядом регуляторних бар'єрів. Така ситуація спонукала сектор інформаційних технологій та телекомунікацій Офісу ефективного регулювання BRDO до системного перегляду поточної ситуації на ринку мобільних платежів в Україні.

1.1. Зелена книга «Регулювання ринку фіксованого широкосмугового доступу до мережі інтернет»

У зеленій книзі «Ринок мобільних платежів» були вивчені поточний стан та нормативно-правові акти (НПА), що регулюють діяльність на ринку мобільних платежів. У зв'язку з відносно нещодавнім виникненням сфери кількість регуляторних актів виявилася незначною. Загалом ринок регулюють 20 НПА, з яких лише 2 є неактуальними. Однак через інноваційність ринку деякі НПА, прийняті до появи можливості здійснювати мобільні платежі, створюють суттєві бар'єри для розвитку ринку. Це перш за все Правила надання та отримання телекомунікаційних послуг, які передбачають повернення коштів абонентам, що отримують послуги знеособлено, лише у випадку проходження складної процедури ідентифікації та подання письмової заяви. За часів широкого використання цифрових технологій такі вимоги є недоцільними. Ще одним значним бар'єром є збір на обов'язкове державне пенсійне страхування, точніше механізм його нарахування і сплати, який робить використання мобільних платежів на 7.5% дорожчим за інші фінансові послуги і відповідно конкурентно нежиттєздатним.

Незадовго до проведення круглого столу Урядом були прийняті акти, що усувають зазначені бар'єри. Ці акти були розроблені за активної участі Офісу ефективного регулювання та узгодженні з усіма операторами мобільного зв'язку. Внаслідок цього очікується значний поштовх у розвитку ринку мобільних платежів в Україні.

Окрім основних бар'єрів був визначений також ряд питань, які обмежують потенціал ринку. Так, існують обмеження щодо випуску електронних грошей

виключно банками, що ставить у залежність від них фінансові компанії та мобільних операторів. Однакові ліміти на використання електронних грошей ідентифікованими та неідентифікованими користувачами також створюють дискримінуючі умови порівняно з ідентифікованими користувачами банківських послуг. При цьому важливим питанням є організація процесу ідентифікації, від якого залежить її впровадження. Також неможливість використання підприємцями електронного фіскального чеку стримує використання мобільних платежів представниками малого і середнього бізнесу.

1.2. Можливі шляхи вирішення проблемних питань

1. Надання правил випуску електронних грошей фінансовими компаніями
2. Диференціація лімітів на використання електронних грошей для ідентифікованих та неідентифікованих користувачів
3. Встановлення механізму ідентифікації абонентів, що сприятиме розвитку мобільних платежів
4. Ухвалення законодавчих ініціатив, що дозволять використання електронного фіскального чеку

2. Аналіз наданих відповідей/зауважень/пропозицій

Представники ринку одноставно підтримали нещодавні кроки, прийняті для розвитку мобільних платежів в Україні (100% опитаних відповіли «Так» на питання, чи сприяє такому розвитку постанова КМУ «Про внесення змін до постанов Кабінету Міністрів України від 3 листопада 1998 р. № 1740 та від 11 квітня 2012 р. № 295»).

Більшість стейкхолдерів погоджується, що ринок мобільних платежів поєднує у собі регулювання у сфері телекомунікацій та фінансових послуг (80%), а також з наведеним у Книзі переліком НПА, що регулюють ринок (60%).

Однак під час обговорення Зеленої книги пролунав і ряд пропозицій. Заступник директора Департаменту платіжних систем та інноваційного розвитку НБУ Ольга Василева зазначила, що на сьогодні мобільні гроші функціонують у вигляді електронних грошей, право на випуск яких мають лише банки. Це одна з перешкод на шляху розвитку мобільних платежів, що підтверджує і опитування, проведене в рамках діалогу, що підтвердив представник комітету з електронної комерції ІНАУ.

Пані Василева також звернула увагу на різницю в лімітах для ідентифікованих і неідентифікованих користувачів. У випадку прийняття змін до закону про платіжні системи та переказ коштів, Національний банк готовий розробити підзаконні акти, що встановлюватимуть різні обмеження залежно від градації рівня ідентифікації. Адже для виконання соціальної функції, на важливості якої наголошували керівник юридичного відділу компанії Lifecell Олексій Лагода та доктор економічних наук, професор, заслужений економіст України Олександр Любіч, необхідні більше ліміти, ніж існуючі. .

Керівник напряму мобільних фінансових послуг компанії Київстар Тарас Горкун звернув увагу на проблеми ідентифікації абонентів. Важливими моментами є розумне стимулювання абоненту до ідентифікації, гейміфікація процесу замість примусу, та важливість спрощення процесу, перш за все проведення віддаленої ідентифікації.

Менеджер проектів з мобільних платежів компанії Lifecell Олександр Мартиненко звернув увагу на важливість мобільних платежів для розвитку малого та середнього бізнесу, перш за все в регіонах. Особливо актуальним і перспективним це є з огляду на низьку забезпеченість POS-терміналами, що створює нішу для використання мобільних платежів. Подібну позицію висловив і директор компанії ІКС-маркет Андрій Панасюк. Він наголосив на важливості створення можливості використовувати електронний фіскальний чек. У такому випадку він оцінює потенціал ринку P2B через два роки у 1080 млн дол., що навіть перевищує базову оцінку BRDO. Загалом же більшість опитаних погодилася як з оцінками потенціалу ринку (60%), так і з описаною схемою бізнес-процесів (60%).

3. Подальші кроки

Одним з ключових питань було визначено проведення ідентифікації. Відповідно одним із ринків, запланованих BRDO для перегляду, є ринок E-identification. Ця сфера є одним із пріоритетів як для бізнесу, так і для державних органів, тож при написанні зеленої книги будуть залучені усі зацікавлені сторони.

Офісом також будуть вивчені можливості щодо оцінки згаданих під час обговорення законодавчих змін щодо реалізації електронного фіскального чеку та правил випуску електронних грошей, і відповідно розробки пропозицій та зауважень.

Також після широкого впровадження ринку мобільних платежів будуть проведені додаткові консультації з метою визначення ключових і нагальних питань, які могли бути пропущені при попередньому розгляді ринку.

Таблиця 1

Результати заповнення форм зворотного зв'язку Зеленої книги «Ринок мобільних платежів»

№	Питання	Варіанти відповідей		
		Так	Ні	Не визначився / Інше
1	Чи погоджуєтеся Ви з наведеною у Зеленій Книзі оцінкою потенціалу ринку мобільних платежів - 650 млн долл. (базовий сценарій)?	60%		40%
2	Чи правильно в Зеленій Книзі описані ключові бізнес-процеси ринку: 1) Зарахування коштів на мобільний рахунок за послуги зв'язку; 2) Перерахування коштів на електронний гаманець 3) Оплата електронними грошима товару (послуги)?	60%		40%
3	Як Ви вважаєте, хто зі гравців ринку не зацікавлений у розвитку мобільних платежів: Відмітьте один овал • Банки • Платіжні системи • Фінансові компанії • Я не визначився • Жоден. Усі гравці ринку зацікавлені у розвитку ринку. • Інше (зазначте):	Фінансові компанії (40%)	Банки (40%)	Усі гравці ринку зацікавлені (20%)
4	Чи правильно в Зеленій Книзі зроблено висновок, що регулювання ринку мобільних платежів поєднує у собі регулювання у сфері телекомунікацій та фінансових послуг?	80%		20%
5	Чи правильно в Зеленій книзі визначено перелік нормативно-правових актів, що регулюють ринок мобільних платежів?	60%		40%
6	Чи правильно в Зеленій Книзі визначено два основні регуляторні бар'єри для розвитку ринку мобільних платежів (необхідність реєстрації абонента при	60%		40%

	поверненні коштів та недосконалість адміністрування пенсійного збору)?			
7	Чи правильно в Зеленій Книзі наведено аналіз регуляторних кейсів?	60%		40%
8	Чи сприяє проект постанови Кабінету Міністрів України “Про внесення змін до постанов Кабінету Міністрів України від 3 листопада 1998 р. № 1740 та від 11 квітня 2012 р. № 295” розвитку ринку мобільних платежів в Україні?	100%		
9	Які ще регуляторні бар’єри заважають розвитку ринку мобільних платежів в Україні?	Питання електронного фіскального чеку, право випуску електронних грошей.		